

**Explaining the Pattern of the Neighborhood Museum in order to Preserve and
Enhance the Historical Valuable Textures
Case Study: District 12 of Tehran**

Seyede Ghazaleh Hosseini Tehrani¹, Azita Rajabi², Nasser Eghbali³.

1- PhD Student in Geography and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2- Associate Professor of Geography and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3- Associate Professor of Geography and Urban Planning, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 21 January 2022

Accepted: 05 May 2022

Extended Abstract

Introduction

Traditional- historical textures are the undeniable realities of cities that have a historical background. Members and areas of the city that had life in a not so distant time and experienced the material and spiritual comings and goings of the people of that time. In other words, the ancient textures of the city are creative and lively places to understand the state of human beings in the world and their connection with the past; it is a place for changing the environment and changing the perspective of life. Due to the historical power and attractions of the old textures in the neighborhoods of cities, creating a "neighborhood museum" in cities is a strong possibility for many cities which based on it, revival of historical texture is possible. Historical neighborhoods are the main elements of historical textures and the scene of many historic events and linking of the cultural and historical spaces of the city, which showing the social and cultural identity of the city throughout history. In this regard, one of the courses of action to preserve, maintain and enhance this texture is using of creative regeneration pattern that is based on the connection between economics, culture and producing creative and innovative places. In this filed, the historical centers of the cities have unique capacities for building and revitalizing the needed creative spaces to attract and retain innovative groups. One of the patterns of creative re-creation in the historical context of the city, is the transforming the city into a neighborhood museum. Neighborhoods museum are also valuable sites in terms of national and local culture and they are also powerful collection for producing wealth and financial gain. Tehran in the present era, has several historical sites which indicate the ups and downs of the city because it was a place of many historical actions and influential events in the country. Therefore, considering the historical monuments and the high capacity of these monuments in the district 12 of Tehran, it is possible to turn the neighborhoods of this area into an open space museum and use these monuments as museum objects. Which this action, while protecting the valuable historical sites, it will be an action towards improving the neighborhood's economic potential, revitalization of historical neighborhood of districts and urban regeneration in these neighborhoods. So the main issue in this research is presenting the pattern of the neighborhood

---

. Corresponding Author (Email: azitarajabi@yahoo.com)

museum in the historical textures of the district 12 of Tehran.

Methodology

This research is applied in terms of purpose and is descriptive-analytical and correlation in aspect of data collection. Also, this study initially identified and interviewed experts using non-random snowball sampling. Then, through random sampling method, a questionnaire was distributed among the residents of district 12 of Tehran. The sample size in the present study was 371 via Cochran's formula. Two methods, library and field, have been used to collect information. The analysis in the present study was performed by using of SMART-PLS and SPSS software programs.

Results and discussion

After a deep interview with experts of geography and social sciences; dimensions, components and main characteristics of the neighborhood museum and valuable historical textures were extracted by using of content analysis method. The final research model in the form of external reflection model of standard coefficients estimate and the external reflection model in the form of significant coefficients were obtained. The main components were identified to present the pattern of the neighborhood museum in the valuable historical textures that economic component (historical texture) with 94 percent agreement and an average rating of 9.9, physical and social component with 92 and 93 percent agreement and an average rating of 8.8, are known as the most important components of a network organization. On the other hand, On the other hand, the economic component of the neighborhood museum with a rating of 7.7 and physical with a rating of 6 were ranked third and fourth. And finally, the institutional component with an average of 5 has the last rank.

Conclusion

The present study's aim was to present the model of the neighborhood museum in the historical textures of cities with emphasis on district 12 of Tehran as a case study. At first, while examining the current situation in this region, the existing problems and issues in the neighborhood including: social problems, worn-out texture, and physical instability, low level of urban services, low quality of life and security were analyzed. After a deep interview with experts the dimensions, components and characteristics of the research were extracted and a questionnaire was prepared. And after analyzing the questionnaire by using of the mentioned software, the status and impact of each of the extracted components was achieved in the neighborhood museum and the proposed model for the neighborhood museum model has been endorsed to preserve and enhance valuable historical texture.

Keywords: Pattern, Neighborhood Museum, Historical Texture Enhancement, Historical Valuable Textures, District 12 of Tehran.

تبیین الگوی موزه محله در جهت حفظ و ارتقاء بافت‌های با ارزش تاریخی مطالعه موردی منطقه ۱۲ تهران

سیده غزاله حسینی تهرانی - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

آزیتا رجبی^۱ - دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

ناصر اقبالی - دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۰۱

چکیده

محلات تاریخی از عناصر اصلی بافت تاریخی و صحنه بسیاری از رخدادهای تاریخ‌ساز و پیونددهنده فضاهای فرهنگی و تاریخی شهر است، که هویت اجتماعی و فرهنگی شهر را در طول تاریخ به نمایش می‌گذارد. یکی از راهکارها در راستای حفظ، نگهداری و ارتقاء این بافت‌ها استفاده از الگوی بازآفرینی خلاق، که مبتنی بر ارتباط میان اقتصاد و فرهنگ و تولید مکان‌های خلاق و نوآر است. در این زمینه مراکز تاریخی شهرها از ظرفیت‌های بی‌نظیری برای ساخت و باززنده‌سازی فضاهای خلاق مورد نیاز جهت جذب و نگهداری گروه‌های نوآور برخوردار است. از جمله الگوهای بازآفرینی خلاق در بافت‌های تاریخی شهر تبدیل شهر به موزه محله می‌باشد. موزه-محله‌ها در دل خود هم پایگاه‌های ارزشمندی از نظر فرهنگ ملی و محلی هستند و هم مجموعه‌های قدرتمندی برای تولید ثروت و آورده‌های مالی است. لذا با توجه به آثار تاریخی و ظرفیت بالای این آثار در منطقه ۱۲ شهر تهران امکان تبدیل محلات این منطقه به یک موزه فضایی باز و استفاده از این آثار تاریخی به‌عنوان اشیاء موزه وجود دارد، که این اقدام ضمن حفاظت از محلات با ارزش تاریخی اقدامی در راستای بهبود توان اقتصادی محله، احیاء محلات تاریخی مناطق و بازآفرینی شهری در این محلات خواهد شد. پژوهش حاضر در پی ارائه الگویی به روش توصیفی-تحلیلی با استفاده از اسناد کتابخانه‌ای و داده‌های میدانی (پرسش‌نامه و مصاحبه) است، که پس از مصاحبه با خبرگان و جمع‌آوری پرسشنامه، نتایج حاصله با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS, SMART-PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و مدل ارائه شده در خصوص الگوی موزه محله در جهت حفظ و ارتقاء بافت‌های با ارزش تاریخی مورد تأیید قرار گرفت.

واژگان کلیدی: الگو، موزه محله، ارتقاء، بافت‌های تاریخی، بافت با ارزش تاریخی، منطقه ۱۲ شهر تهران.

مقدمه

بافت تاریخی شهرها بازتاب‌کننده فرهنگ تاریخ و هویت جمعی هستند و سرمایه‌های بالقوه و نهفته‌ای به‌منظور جذب گردشگران و بهره‌مندی‌های فرهنگی و بازنمایی ارزش‌های فراموش‌شده بومی محسوب می‌شوند، که با آمدن الگوهای جدید از زندگی اجتماعی منجر به از دست رفتن تدریجی جاذبه‌های زندگی سنتی و اهمیت این بافت‌ها در هسته‌های مرکزی و تاریخی شهرها شده است (کریستین، ۱۳۹۵: ۸۳). واقعیت این است که در دوره‌ای از تاریخ مراکز شهری مرکز تجمع جمعیت و اقامت، گذران اوقات و تعاملات مدنی بود، اما با گذر زمان با ترک فعالیت‌ها از مرکز به سمت پیرامون و متعاقب آن جابجایی و اسکان جمعیت در پیرامون به تدریج کهنگی و زوال اجتماعی، اقتصادی و کالبدی به مراکز شهری روی آورد (اسدی پیمان و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱). و این آسیب‌ها با تضعیف نقش فرهنگی بافت‌های تاریخی، به زدودن و از بین رفتن خاطرات جمعی و افول حیات شهری در بافت‌های تاریخی منجر گردیده است (کریستین، ۱۳۹۵: ۸۳). محلات تاریخی یکی از عناصر اصلی بافت تاریخی و صحنه بسیاری از رخدادهای تاریخ‌ساز و پیونددهنده فضاهای فرهنگی و تاریخی شهر است که هویت اجتماعی و فرهنگی شهر را در طول تاریخ به نمایش می‌گذارد (قرخلو، ۱۳۸: ۲). بافت‌های سنتی - تاریخی، واقعیت انکارناپذیر شهرهایی به شمار می‌روند که واجد پیشینه تاریخی هستند. عضو و عرصه‌ای از شهر که در زمانی نه‌چندان دور به حیات خود ادامه می‌دادند و پذیرای رفت‌وآمدها و دادوستدهای مادی و معنوی مردمان آن روزگار بودند. به عبارت دیگر «بافت‌های کهن شهری مکانی خلاق و زنده برای درک موقعیت انسان در جهان و پیوند او با گذشته‌اند، مکانی برای دگرگونی محیط و تغییر نگاه به زندگی حال و آینده» است (رجبی، ۱۳۹۷: ۵۲). اهمیت و ضرورت حفظ بافت تاریخی به‌عنوان بخش نمادین و هویت‌ساز شهر و به جهت شناخت سیر تحول و تکامل تاریخ شهر، حفظ هویت و اصالت شهر، بیان سرگذشت و دوران گذشته بر حیات شهری همواره مدنظر بوده است (گودرزی، ۱۳۹۸: ۵۴). با توجه به توان و جاذبه‌های تاریخی بافت‌های قدیمی در محلات شهرها، ایجاد «موزه محله» در شهرها یک امکان قوی برای بسیاری از شهرهایی می‌باشد که بر اساس آن احیاء بافت‌های تاریخی میسر می‌شود. شهر تهران در عصر حاضر محل بسیاری از اتفاقات تاریخی و رویدادهای تأثیرگذار در کشور و دارای محلات تاریخی متعدد است که بیانگر گذشته پرفرازونشیب شهر است. لذا با توجه به آثار تاریخی و ظرفیت بالای این آثار در منطقه ۱۲ شهر تهران امکان تبدیل محلات این منطقه به یک موزه فضایی باز و استفاده از این آثار تاریخی به‌عنوان اشیاء موزه وجود دارد که این اقدام ضمن حفاظت از محلات با ارزش تاریخی اقدامی در راستای بهبود توان اقتصادی محله، احیاء محلات تاریخی محلات مناطق و بازآفرینی شهری در این محلات خواهد بود. بنابراین مسئله اصلی در این تحقیق ارائه الگو موزه محله در بافت‌های با ارزش تاریخی منطقه ۱۲ تهران است. در خصوص تحقیق در زمینه الگوی موزه محله تاکنون موردی مستند انجام‌نشده اما موضوعات مرتبط به شرح ذیل است: مسلم کیانپور در سال ۱۳۹۴ در پایان‌نامه خود به بررسی باز زنده سازی خانه‌های تاریخی در بازآفرینی بافت‌های تاریخی؛ نمونه موردی محله علی‌قلی‌آقا در اصفهان پرداخته تا بتواند ضمن بررسی آرای صاحب‌نظران و استخراج نقاط مشترک در زمینه تحلیل منظر مصنوع، بتواند به معیارهایی برای الگوسازی در این رابطه دست یابد. مسعود و دیگران در مقاله‌ای در سال ۱۳۹۴ در خصوص دستیابی به شاخص‌های کیفی برای الگو گیری از منظر بافت‌های تاریخی در توسعه‌های پیرامون؛ نمونه موردی محله علی‌قلی‌آقا در اصفهان، ضمن بررسی آرای صاحب‌نظران و استخراج نقاط مشترک در زمینه تحلیل منظر مصنوع، بتواند به معیارهایی برای الگوسازی در این رابطه دست یابد. بدین منظور این نوشتار از روش تحقیق «توصیفی - تحلیلی» و شیوه تحقیق «مرور متون و اسناد کتابخانه‌ای» و جمع‌آوری اطلاعات در بستر «مطالعات میدانی» بهره برده و با تکیه بر مبانی نظری موضوع، به ارائه این سنجه‌های کیفی پرداخته است. تسلیمی در سال ۱۳۹۵ در مقاله‌ای در خصوص برنامه‌ریزی و ساماندهی

بافت‌های با ارزش تاریخی در ایجاد موزه محله علی‌قلی‌آقا با روش توصیفی و تحلیلی و با استفاده از اسناد کتابخانه‌ای به تحقیق می‌پردازد که نتایج تحقیق نشان‌دهنده برنامه‌ریزی و ساماندهی بافت‌های با ارزش با ارائه روشی جدید در محله علی‌قلی‌آقا است. زاهدی در مقاله‌ای در سال ۱۳۸۸ به بررسی مسیرهای پیاده گردشگری شیراز و توانمندسازی جوامع محلی پرداخته. اهداف این تحقیق شامل تأمین امکانات موردنیاز برای گردشگران و بهره‌بردن از بافت، ماندگاری گردشگر، مشارکت جوامع محلی در حفظ و نگهداری بافت و پیوند بیشتر بافت تاریخی با بافت میانه و بافت جدید شهر است. کاترین نیگاز و آنا پارا در طرح تحقیقاتی در سال ۲۰۱۴ به بررسی تأثیر موزه محله به‌عنوان عاملی مناسب و سرعت بخش به توسعه منطقه‌ای پرداخته‌اند، که از روش کتابخانه‌ای و مصاحبه استفاده شده. نتایج حاصله نشان‌دهنده تأثیر موزه محله بر بهبود وضعیت اقتصادی و تسریع در توسعه منطقه‌ای است. کازوکی ایهارا در سال ۲۰۰۰ با مقاله‌ای تحت عنوان تأثیر موزه محله در ژاپن به بررسی تأخیر موزه محله در وضعیت اقتصادی و زیست‌محیطی پرداخته که پس از بررسی نتیجه‌گیری می‌کند که موزه محله: ۱- در سه شاخصه طبیعت، فرهنگ، وضعیت صنعتی مؤثر است. ۲- باعث بهبود وضعیت مدیریت اقتصادی منطقه می‌شود. ۳- باعث تغییر فرهنگ و رفتار ساکنان منطقه می‌شود. آن‌لی شون و جان آگاگیستران در سال ۲۰۰۰ با مقاله‌ای تحت عنوان بررسی تئوری موزه محله و اولین آن در چین پرداخته؛ در این تحقیق که به روش کتابخانه‌ای انجام شده است نشان‌دهنده راه‌اندازی اولین موزه محله در ۳۱ اکتبر ۱۹۹۸ در کشور چین است و همچنین تئوری موزه محله مورد بررسی قرار گرفته است. هنری جورجیس در سال ۲۰۰۹ با مقاله‌ای تحت عنوان بررسی معنی و مفاهیم موزه محله پرداخته که از روش تحقیق کتابخانه‌ای استفاده نموده است و معانی و مفاهیم مرتبط با موزه محله و تأثیر آن‌ها را بررسی می‌کند.

مبانی نظری

موزه‌ها بنیادهای اساسی هستند، که به‌وسیله آن‌ها می‌توان میراث ارزشمندی را که در طی سالیان به‌جامانده‌اند، از گزند زمانه حفظ و امکان دیدارشان را برای مردم فراهم ساخت. از طریق موزه‌ها می‌توان هنرهای ملی معاصر را به مردم و جهانیان شناساند و با مراکز علمی و فرهنگی و موزه‌های دنیا ارتباط فرهنگی و هنری برقرار کرد. (ملاحسینی، ۱۳۹۳: ۸۸) و بازآفرینی فرایندی است خلاق که ضایعات و اشیای کهنه را تبدیل به اثری هنری یا محصولی کاربردی می‌نماید که از یک‌سو در کنترل حجم زباله و از سوی دیگر در کاهش استفاده از منابع طبیعی مؤثر می‌باشد. (حاتمی نژاد، رحیمی: ۱۳۹۵: ۳) که به‌منظور مدیریت مناطق شهری تاریخی، تحلیل ریخت‌شناسی شهری، با پژوهش‌های سیستماتیک برگونه شناسی ساختمان‌ها، وضعیت، کاربرد و کاربری آن‌ها و تعیین دلایل اقتصادی رشد یا رکود و ویرانی، مدیریت املاک، با بازدیدهای منظم و راهکار نگهداری، شامل نظارت بر رنگ‌کاری نماها و دکورهای خارج، طرح‌های کوچک بازسازی و مرمت (نه طرح‌های خیلی بزرگ و بلندپروازانه)، شراکت اجتماعی با مشورت با ساکنان اماکن برنامه‌ریزی حفاظت، پلی است بین آینده دلخواه و دنیاهای فعلی، این نکته‌ای حساس برای مدیریت منابع فرهنگی است (Gorjes, 2009: 789). در ارتباط با موضوع پژوهش دیدگاه‌های مختلفی در دنیا وجود دارد که می‌توان در ادامه پژوهش از آن‌ها بهره جست. فلذا دیدگاه‌های اندیشمندان و معیارهای آن‌ها در خصوص موزه محله در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول شماره ۱. دیدگاه‌های اندیشمندان در خصوص موزه محله

اندیشمند	معیارهای مدنظر
کامیولسینته	ارزش بناهای تاریخی در هماهنگی فضایی بین بنا و محیط-احیای مدل قدیمی-بازگرداندن روح حیات و فعالیت به ابنیه تاریخی
جان راکسین	اصل بر تغییر حداقلی و کمترین دخالت-آثار معماری جدای از عوامل اجتماعی و اقتصادی بررسی گردد
لوژن لیداک	حفظ اصالت در بازسازی بناهای تاریخی
لوکابترامی	بازسازی و طرح‌های احیاء باید با توجه به کالبد اصلی ابنیه تاریخی
جین جاکینز	پویایی و احساس زنده‌بودن یک شهر درگرو مراکز شهری پیچیده، متراکم و پرازدحام
کریستوفر	شهرهای قدیمی یک کلیت تحت قوانین کلیت خود رشد می‌کنند
لئوناردو بنه لو	ارزش تاریخی در هماهنگی و ارتباط فضایی بین بنا و محیط - جدا کردن بناهای تاریخی از بناهای اطراف
لوویکو کوآرونو	هماهنگی میان طرح‌های جامع شهری و مطالعات تاریخی
لوکوبوزیه	حفظ چند بنای بارزش و تخریب سایر فضاها در بافت قدیم
کنزوتانگه	بافت قدیم باید به نیازهای نو پاسخ دهد
تری فارل	بافت‌های تاریخی گنجینه‌ای از اعتقادات و خاطرات یاد می‌شود
دوکسپادس	رفع صدمه‌ها-حفاظت-احیاء

منبع (نگارنده برگرفته از کلاتری ۱۳۹۴)

در ادامه به مهم‌ترین دیدگاه‌هایی که در پژوهش حاضر چارچوب ذهنی پژوهشگر را شکل داده اشاره خواهد شد.

کوبین لینچ شهرساز آمریکایی که حفاظت را امری آیینی و دائمی می‌دانست، معتقد است:

(الف) احیاء امری آیینی و دائمی است.

(ب) گفت‌وگوی میان آینده و گذشته تنها با احیاء آیینی و دائمی امکان‌پذیر است.

(ج) نگهداری بنا، بافت‌های شهری که از کیفیت بالا، معنی و هویت برخوردار می‌باشند، ضروری است. زوال محیط طبیعی و مصنوعی امری بدیهی است که نمی‌توان آن را برای تخریب پیش رس محیط‌های شهری مؤثر دانست و گفت‌گوی میان شهروند و فضای شهری را در کار احیاء نباید از نظر پنهان داشت (لینچ، ۱۳۷۳: ۹۸).

دیدگاه بینابینی و یا واقع‌گرا معتقد است بافت تاریخی طیف وسیعی از ارزشمندترین عرصه‌ها و مجموعه‌های تاریخی و عناصر پیرامونی آن را دربرمی‌گیرد. اصول و مبانی این دیدگاه را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

(الف) بافت تاریخی، بیانگر تاریخ و هویت شهری است.

(ب) بافت تاریخی، بخشی از پیکره شهر موجود است. بنابراین هرگونه دخالت در آن باید در کلیت شهر موردبررسی قرار گیرد.

(ج) دخالت در بافت تاریخی موضوع علم طراحی شهری و مرمت شهری است.

(د) مرمت شهری امری میان‌دانشی، تدریجی و تجربی است (ابلقی، ۱۳۹۰: ۱۱۸).

از سویی دیگر نظریه بافت تاریخی مهم‌ترین ضرورت توجه به سیمای کالبدی بافت‌های قدیمی را توجه به فرسودگی آن‌ها می‌داند. جلوگیری از تداوم این روند، نیازمند تدوین برنامه‌ها و طرح‌های ضربتی است، بدین ترتیب می‌توان از تهدیدهای زیست‌محیطی و نابودی این بافت‌ها جلوگیری کرد. بی‌توجهی به ساماندهی محیط و شرایط زندگی امروزی محیط‌های تاریخی و با ارزش را به فضاهای خالی از سکنه و بی‌روح تبدیل خواهد کرد. عمران و بازسازی بافت‌های تاریخی مستلزم توسعه پایدار درون‌زای شهر نگرشی چند سویه و ترکیبی است (شماعی و پوراحمد، ۱۳۸۴: ۳۵۳).

بنابراین با توجه به مرور مبانی نظری پژوهش، چارچوب ذهنی محقق رویکرد موزه محله، به‌عنوان رویکردی جدید و مکمل رویکردهایی چون مرمت، بازسازی و غیره در بافت بارزش تاریخی است با نظر به توان و جاذبه‌های تاریخی بافت‌های قدیمی در محلات شهرها، ایجاد «موزه محله» در شهرها یک امکان قوی برای بسیاری از شهرهایی است که

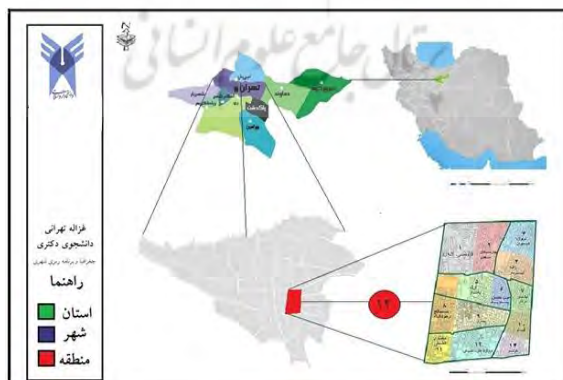
بر اساس آن احیاء بافت‌های تاریخی میسر می‌شود. و بر همین اساس پژوهش حاضر نیز بر مبنای رویکرد موزه محله برای حفظ و احیاء بافت‌های با ارزش تاریخی است.

شکل شماره ۱. مدل مفهومی تحقیق

محدوده مورد مطالعه

منطقه ۱۲ یکی از مناطق قدیمی شهر تهران محسوب می‌شود که در مرکز این شهر واقع گردیده است. این منطقه با مساحتی معادل ۹۱/۱۶ کیلومتر مربع شامل ۶ ناحیه و ۱۴ محله است. منطقه از سمت شمال به خیابان انقلاب اسلامی، از سمت جنوب به خیابان شوش، از سمت شرق به خیابان ۱۷ شهریور و از سمت غرب به خیابان‌های حافظ و وحدت اسلامی محدود می‌باشد. این منطقه دارای ۵۶/۳۹ کیلومتر معابر شریانی، ۶۹/۱۹ کیلومتر معابر جمع و پخش کننده محلی، ۴ پایانه اتوبوس‌رانی و تاکسی‌رانی درون شهری، ۵ کیلومتر مسیر دوچرخه‌سواری، ۴/۳۲ کیلومتر پیاده‌راه، ۱۹۲ ایستگاه تاکسی و اتوبوس و دارای ظرفیت پارکینگ ۷۷۰۰ خودرو است (اطلس تهران، ۱۳۹۴). در منطقه ۱۲ بیشترین تعداد موزه شامل موزه‌های: موزه آبگینه و سفالینه، موزه استاد صنعتی تهران، موزه ایران باستان، موزه پست و تلگراف، موزه دوران اسلامی، موزه سکه تهران، موزه شهید رجایی، موزه صلح تهران، موزه صنعتی (تهران)، موزه علوم و فناوری ایران، موزه ملی ایران، زندان کمیته مشترک ضدخرابکاری (موزه عبرت) قرار دارد (رجبی، ۱۳۹۶: ۳۴). این منطقه بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ ایران دارای ۲۴۰/۷۲۰ نفر (۷۶،۶۲۸ خانوار) شامل ۱۲۲/۱۴۱ مرد و ۱۱۸/۵۷۹ زن می‌باشد (مرکز آمار ایران سرشماری ۱۳۹۵).

شکل شماره ۲. موقعیت محدوده مورد مطالعه

روش پژوهش

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی بوده و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی-تحلیلی همبستگی است. همچنین در این پژوهش ابتدا با استفاده از نمونه‌گیری غیر تصادفی گلوله برفی اقدام به شناسایی و مصاحبه با خبرگان نموده، که متغیرها،

ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها استخراج گردیدند، سپس با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی اقدام به توزیع پرسشنامه در بین ساکنان منطقه ۱۲ شهر تهران گردیده، که حجم نمونه در تحقیق حاضر با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۱ نفر به دست آمده است. در گردآوری اطلاعات از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. تجزیه و تحلیل در پژوهش حاضر با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS, SMART PLS صورت گرفته است. لازم به ذکر است جدول شماره ۲ نشان‌دهنده مؤلفه‌های نهایی است که از مصاحبه با خبرگان استخراج شده است.

جدول شماره ۲. شاخص‌های نهایی پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	منبع
بافت تاریخی	بصری، بازآفرینی، اشتغال، سرمایه‌گذاری، امنیت، عدالت، مشارکت	استخراج شده از مصاحبه
موزه محله	قدمت، زیرساخت، درآمد، خودکفایی، شغل، مدیریتی، بخش خصوصی	با خبرگان

بحث و یافته‌ها

پس از مصاحبه عمیق با خبرگان در رشته جغرافیا و علوم اجتماعی، ابعاد مؤلفه‌های اصلی موزه محله و بافت باارزش تاریخی با استفاده از روش تحلیل محتوا استخراج گردید، که در جدول ۳ نشان داده شده است. برای ارائه الگوی موزه محله در بافت باارزش تاریخی مؤلفه‌های اصلی الگوی موزه محله و بافت‌های با ارزش تاریخی مشخص شد که اقتصادی (بافت تاریخی) با موافقت ۹۴ درصدی و میانگین رتبه ۹/۹، فیزیکی و اجتماعی با موافقت ۹۲ و ۹۳ درصدی و میانگین رتبه ۸/۸، با اهمیت‌ترین مؤلفه‌های سازمان شبکه‌ای شناخته شده‌اند. از طرفی دیگر مؤلفه اقتصادی موزه محله با رتبه ۷/۷ و کالبدی با رتبه ۶ در مرتبه سوم و چهارم قرار گرفتند و در نهایت مؤلفه نهادی با میانگین رتبه ۵ رتبه آخر را به خود اختصاص داده است. ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مستخرج از مصاحبه با خبرگان با استفاده از نرم‌افزار SMART-PLS و آزمون‌های مختلف پرداخته می‌شود تا مدل نهایی پژوهش استخراج و مورد تأیید قرار گیرد.

جدول شماره ۳. رتبه‌بندی مؤلفه‌های موزه محله و بافت‌های با ارزش تاریخی

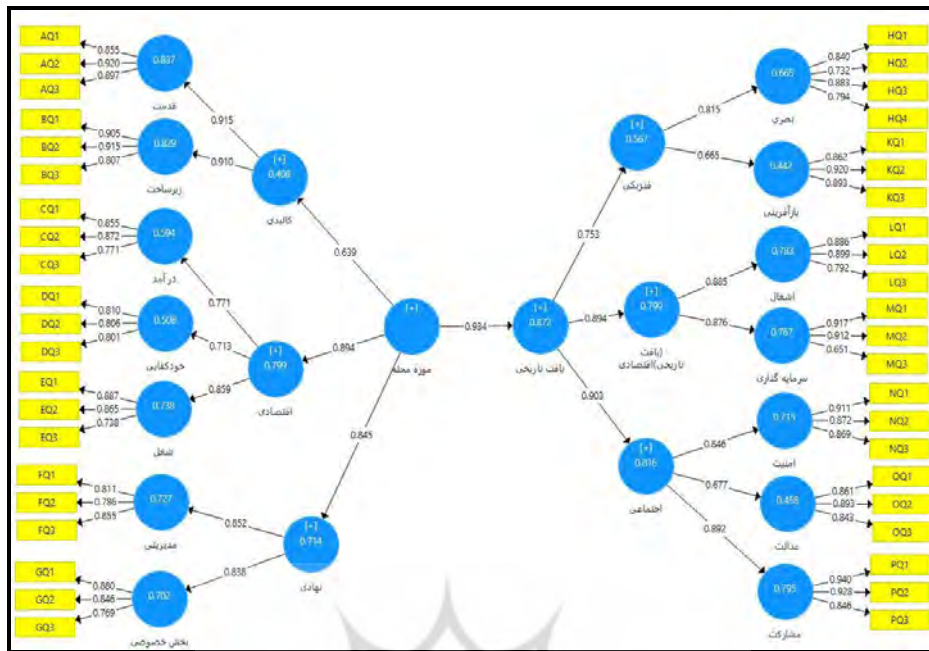
مؤلفه‌ها	خیلی زیاد		زیاد		میانگین رتبه
	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	
کالبدی	۴۴%	۴۸%/۵	۳۸%	۴۲%	۶/۶۶
قدمت	۳۹%	۴۳%	۴۴%	۴۸%/۵	۷/۷۲
اقتصادی	۴۰%	۴۴%	۴۱%	۴۵%	۵/۶۰
درآمد	۴۳%	۴۷%	۴۲%	۴۶%	۸/۸۸
نهادی	۳۸%	۴۲%	۴۶%	۵۱%	۹/۹۸
مدیریتی	۳۷%	۴۱%	۴۵%	۵۰%	۸/۷۸
فیزیکی	۳۸%	۴۲%	۴۶%	۵۱%	۹/۹۸
بصری	۳۷%	۴۱%	۴۵%	۵۰%	۸/۷۸
اقتصادی (بافت تاریخی)	۳۸%	۴۲%	۴۶%	۵۱%	۹/۹۸
اشتغال	۳۷%	۴۱%	۴۵%	۵۰%	۸/۷۸
اجتماعی	۳۷%	۴۱%	۴۵%	۵۰%	۸/۷۸
امنیت	۳۷%	۴۱%	۴۵%	۵۰%	۸/۷۸
مشارکت	۳۷%	۴۱%	۴۵%	۵۰%	۸/۷۸

مدل بیرونی

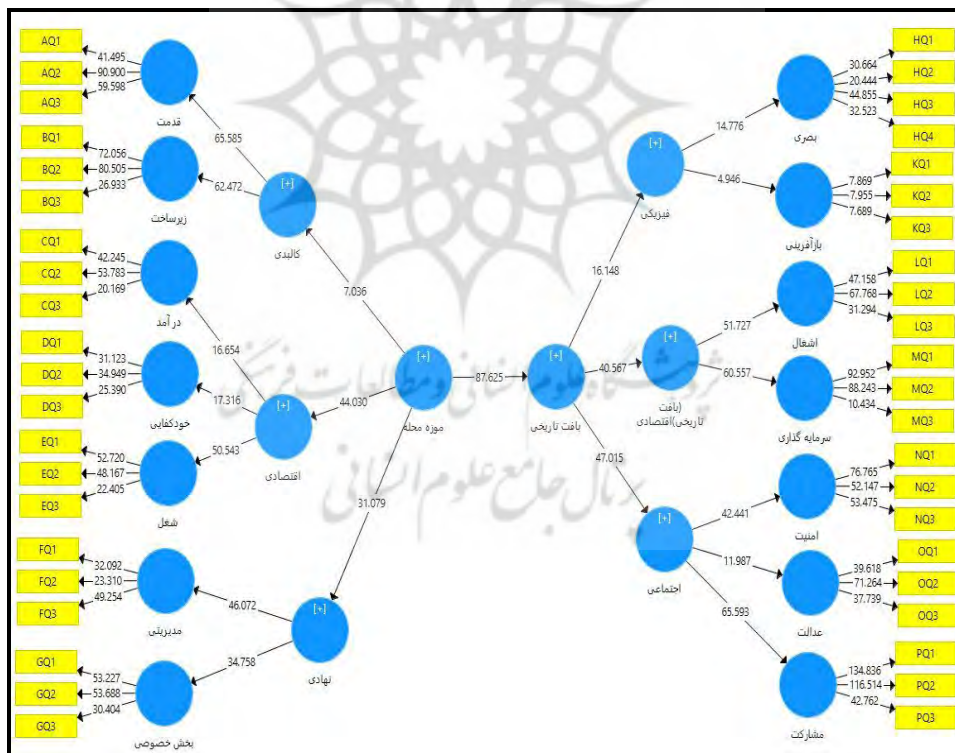
پس از وارد کردن اطلاعات در نرم‌افزار SMART-PLS اقدام به انجام آزمون‌ها جهت تأیید مدل می‌نماییم. در ابتدا پس از ترسیم مدل در نرم‌افزار و اجرای آن مدل بیرونی انعکاسی در دو حالت تخمینی ضرایب و معناداری ضرایب را نمایش می‌دهد که در طی فرایند آزمون‌های مربوطه به بررسی وضعیت و تأییدیه مدل می‌پردازیم. شکل‌های ۳ و ۴ نشان‌دهنده

خروجی نرم‌افزار در دو حالت یادشده است؛ که در هر دو شکل روابط و اعداد به صورت مشخص نمایش داده شده است.

شکل شماره ۳. مدل بیرونی انعکاسی اولیه در حالت تخمین ضرایب استاندارد

شکل شماره ۴. مدل بیرونی انعکاسی اولیه در حالت معناداری ضرایب

آزمون‌های پایایی مدل

قبل از آزمون تحلیل مسیر و معناداری فرضیه‌ها، لازم است تا پایایی و روایی مدل بررسی شود که این امر در قالب چهار آزمون آلفای کرونباخ، آزمون پایایی اشتراکی (دلونین گلدستاین)، پایایی همبستگی اسپیرمن سؤالات (rho-a) و درنهایت آزمون پایایی اشتراکی صورت پذیرفت. نتایج در جدول شماره (۴) آورده شده است.

جدول شماره ۴. آزمون‌های پایایی مدل

متغیرهای تحقیق	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی (CR)	همبستگی اسپیرمن (RHO_A)	پایایی اشتراکی (AVE)
قدمت	۰/۸۷۰	۰/۹۲۱	۰/۸۷۴	۰/۷۹۵
زیرساخت	۰/۸۴۹	۰/۹۰۹	۰/۸۴۹	۰/۷۶۹
بخش خصوصی	۰/۷۷۸	۰/۸۷۱	۰/۷۸۷	۰/۶۹۴
مدیریتی	۰/۷۵۲	۰/۸۵۸	۰/۷۵۲	۰/۶۶۹
درآمد	۰/۷۸۰	۰/۸۷۲	۰/۷۸۰	۰/۶۹۶
خودکفایی	۰/۷۳۱	۰/۸۴۷	۰/۷۳۱	۰/۶۴۹
شغل	۰/۷۷۹	۰/۸۷۱	۰/۷۴۹	۰/۶۹۳
اشتغال	۰/۸۲۳	۰/۸۹۵	۰/۸۲۳	۰/۷۴۰
امنیت	۰/۸۶۰	۰/۹۱۵	۰/۸۶۲	۰/۷۸۲
بازآفرینی	۰/۸۷۲	۰/۹۲۱	۰/۸۷۳	۰/۷۶۹
بصری	۰/۸۲۸	۰/۸۸۷	۰/۸۳۰	۰/۶۶۳
سرمایه‌گذاری	۰/۷۷۹	۰/۸۷۲	۰/۸۴۲	۰/۶۹۹
عدالت	۰/۸۳۳	۰/۹۰۰	۰/۸۳۶	۰/۷۵۰
مشارکت	۰/۸۸۹	۰/۹۲۳	۰/۸۹۶	۰/۸۲۰

مطابق نظر جانسون ۲۰۰۸، مقدار آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و همبستگی اسپیرمن باید بالای ۰/۷ باشد و مقدار پایایی اشتراکی بالای ۰/۵، بر همین اساس و با توجه به نتایج به دست آمده از جدول ۵ کلیه ضرایب به دست آمده دارای شرایط مذکور هستند و با توجه به چهار آزمون پایایی، مدل صاحب پایایی است. همچنین مطابق نظر هنسلر اگر شرط $CR > AVE$ برقرار باشد؛ روایی همگرایی مدل تأیید می‌شود. با توجه به جدول (۵) مشاهده می‌شود که مدل دارای روایی همگرا نیز است.

به علاوه، به منظور بررسی روایی واگرا از آزمون HTMT استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره (۵) ارائه گردید. HTMT آزمون چند روش و چند متغیره است، که از سال ۲۰۰۸ به وجود آمده و یکی از جدیدترین معیارهای سنجش روایی واگرا می‌باشد. مقادیر به دست آمده در هر ستون بایستی کمتر از ۱ باشد و هرچه نزدیک‌تر به ۱ باشد همبستگی آن کمتر می‌باشد که در پژوهش حاضر کلیه موارد کمتر از ۱ است و بنابراین روایی واگرا نیز تأیید می‌شود.

جدول شماره ۵. آزمون HTMT

اشغال	امنیت	بازآفرینی	بخش خصوصی	بصری	خودکفایی	درآمد	زیرساخت	سرمایه‌گذاری	شغل	عدالت	قدمت	مدیریتی
۰/۳۳۸												
۰/۵۹۲	۰/۱۹۸											
۰/۳۹۹	۰/۴۱۹	۰/۲۰۳										
۰/۳۳۶	۰/۳۶۰	۰/۱۲۹	۰/۸۲۴									
۰/۲۶۴	۰/۱۴۵	۰/۱۴۱	۰/۴۲۹	۰/۳۳۱								
۰/۸۰۳	۰/۴۴۸	۰/۳۰۳	۰/۵۳۸	۰/۴۶۳	۰/۳۹۰							
۰/۷۹۹	۰/۱۷۸	۰/۷۶۶	۰/۱۸۲	۰/۱۸۴	۰/۱۲۱	۰/۳۷۳						
۰/۶۵۶	۰/۵۶۳	۰/۳۷۱	۰/۵۴۵	۰/۵۴۶	۰/۵۳۳	۰/۹۱۱	۰/۳۳۳					
۰/۶۳۰	۰/۶۹۶	۰/۳۴۷	۰/۶۱۰	۰/۵۹۹	۰/۶۰۹	۰/۶۱۹	۰/۳۷۸	۰/۶۷۱				
۰/۸۴۵	۰/۳۸۸	۰/۳۰۴	۰/۴۳۶	۰/۳۷۵	۰/۳۱۵	۱/۱۲۱	۰/۴۱۰	۰/۸۱۶	۰/۵۵۷			
۰/۶۴۴	۰/۴۰۶	۰/۸۴۶	۰/۷۶۷	۱/۰۱۴	۰/۳۴۷	۰/۵۵۴	۰/۶۴۰	۰/۶۶۲	۰/۶۸۷	۰/۴۸۷		
۰/۵۹۳	۰/۱۹۷	۰/۱۴۶	۰/۲۰۳	۰/۱۲۹	۰/۱۴۱	۰/۳۰۵	۰/۷۶۸	۰/۳۷۱	۰/۳۴۸	۰/۲۰۵		
۰/۶۵۸	۰/۶۲۹	۰/۳۳۱	۰/۵۵۸	۰/۶۱۳	۰/۵۶۱	۰/۶۳۹	۰/۴۰۴	۰/۷۰۵	۰/۸۹۷	۰/۵۸۸	۰/۳۳۱	
۰/۵۱۲	۰/۷۷۹	۰/۳۳۵	۰/۵۴۴	۰/۵۲۹	۰/۶۴۱	۰/۵۲۳	۰/۳۴۰	۰/۶۳۸	۰/۵۲	۰/۲۷۷	۰/۳۳۴	۰/۷۶۵

آزمون تحلیل مسیر

به‌منظور تحلیل مسیر، سه مورد ضریب مسیر یا T -value، β و Sig باید بررسی شود که ضریب مسیر شدت و جهت را نشان داده و T -value باید در بازه $-1/96$ و $1/96$ و مقدار Sig کوچک‌تر از $0/05$ و یا $0/01$ باشد در این صورت می‌توان گفت به ترتیب در سطح اطمینان 95% و 99% معنادار می‌باشد. یعنی پیش‌بینی می‌شود در یک نمونه بزرگ‌تر از همان جامعه رابطه علی تأیید شود.

جدول شماره ۶. آزمون تحلیل مسیر

مسیر	Original Sample (O)	Sample Mean (M)	Standard Deviation (STDEV)	T Statistics (O/STDEV)	P Values
بافت تاریخی) اقتصادی -> اشغال	-/885	-/883	-/019	46/986	/000
بافت تاریخی) اقتصادی -> سرمایه‌گذاری	-/876	-/875	-/014	62/209	/000
اجتماعی -> امنیت	-/846	-/846	-/019	44/136	/000
اجتماعی -> عدالت	-/677	-/673	-/053	12/796	/000
اجتماعی -> مشارکت	-/892	-/892	-/013	66/667	/000
اقتصادی -> خودکفایی	-/713	-/715	-/042	16/924	/000
اقتصادی -> درآمد	-/771	-/767	-/043	17/820	/000
اقتصادی -> شغل	-/895	-/858	-/017	49/533	/000
بافت تاریخی -> (بافت تاریخی) اقتصادی	-/894	-/891	-/020	44/336	/000
بافت تاریخی -> اجتماعی	-/903	-/903	-/018	50/347	/000
بافت تاریخی -> اشغال	-/791	-/787	-/029	27/212	/000
بافت تاریخی -> امنیت	-/764	-/764	-/025	30/816	/000
بافت تاریخی -> بازآفرینی	-/500	-/465	-/119	4/195	/000
بافت تاریخی -> بصری	-/614	-/615	-/055	11/145	/000
بافت تاریخی -> سرمایه‌گذاری	-/783	-/780	-/026	30/489	/000
بافت تاریخی -> عدالت	-/611	-/609	-/056	10/997	/000
بافت تاریخی -> فیزیکی	-/753	-/742	-/062	12/228	/000
بافت تاریخی -> مشارکت	-/805	-/805	-/022	36/779	/000
فیزیکی -> بازآفرینی	-/665	-/621	-/138	4/801	/000
فیزیکی -> بصری	-/815	-/830	-/058	14/172	/000
موزه محله -> (بافت تاریخی) اقتصادی	-/834	-/831	-/025	33/076	/000
موزه محله -> اجتماعی	-/843	-/842	-/021	39/789	/000
موزه محله -> اشغال	-/738	-/734	-/033	22/616	/000
موزه محله -> اقتصادی	-/894	-/896	-/019	45/860	/000
موزه محله -> امنیت	-/713	-/712	-/025	28/245	/000
موزه محله -> بازآفرینی	-/467	-/434	-/113	4/130	/000
موزه محله -> بافت تاریخی	-/934	-/932	-/010	92/902	/000
موزه محله -> بخش خصوصی	-/708	-/706	-/028	18/627	/000
موزه محله -> بصری	-/573	-/574	-/053	10/767	/000
موزه محله -> خودکفایی	-/637	-/641	-/045	14/230	/000
موزه محله -> درآمد	-/689	-/688	-/046	14/820	/000
موزه محله -> زیرساخت	-/581	-/567	-/084	6/960	/000
موزه محله -> سرمایه‌گذاری	-/731	-/727	-/030	24/582	/000
موزه محله -> شغل	-/768	-/769	-/027	28/228	/000
موزه محله -> عدالت	-/571	-/568	-/055	10/229	/000
موزه محله -> فیزیکی	-/703	-/692	-/061	11/505	/000
موزه محله -> قدمت	-/584	-/569	-/084	6/985	/000
موزه محله -> مدیریتی	-/720	-/720	-/024	21/395	/000
موزه محله -> مشارکت	-/752	-/751	-/025	30/386	/000
موزه محله -> نهادی	-/845	-/844	-/027	31/248	/000
موزه محله -> کالبدی	-/639	-/623	-/088	7/2597	/000

نهادی -> بخش خصوصی	۰/۸۳۸	۰/۸۳۵	۰/۰۳۳	۳۷/۷۱۵	۰/۰۰۰
نهادی -> مدیریتی	۰/۸۵۲	۰/۸۵۲	۰/۰۱۸	۴۷/۸۳۶	۰/۰۰۰
کالبدی -> زیرساخت	۰/۹۱۰	۰/۹۰۹	۰/۰۱۵	۶۲/۷۱۵	۰/۰۰۰
کالبدی -> قدمت	۰/۹۱۵	۰/۹۱۳	۰/۰۱۵	۶۲/۶۵۹	۰/۰۰۰

بر مبنای جدول شماره (۶) و نتایج حاصل از آزمون معناداری و تحلیل مسیر، تمامی مسیرها با توجه به مقدار T-value که خارج از بازه ۱/۹۶ و -۱/۹۶- و یا مقدار $\text{Sig} < 0.01$ در سطح اطمینان ۹۹٪ معنادار هستند.

برازش مدل کلی (معیار GOF)

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود، و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای برازش کلی مدل تنها یک معیار به‌عنوان GoF استفاده می‌شود. این معیار توسط تنه‌اوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق فرمول زیر محاسبه می‌گردد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲):

$$\text{GoF} = \sqrt{\text{communalities}} * R^2$$

به‌طور کلی Communalities نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر متغیر پنهان است. و R^2 نیز دار میانگین مقادیر R2 متغیرهای پنهان وابسته مدل است که داخل دایره‌ها در شکل خروجی نرم‌افزار Smart PLS نمایش داده می‌شود. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GoF معرفی شده است. به این معنی که در صورت محاسبه مقدار ۰/۰۱ و نزدیک به آن برای GoF یک مدل، می‌توان نتیجه گرفت که برازش کلی آن مدل در حد ضعیفی است و باید به اصلاح روابط بین سازه‌های مدل پرداخت. برای مقادیر ۰/۲۵ و ۰/۳۶ برازش کلی مدل در سطح قابل قبول قرار دارد (وتزلس و همکاران، ۲۰۰۹). در ادامه مقادیر R Square و communality که مقدمه محاسبه مقدار GOF مدل هستند برای تمامی مؤلفه‌های مربوط به ابعاد مختلف مدل، محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول شماره ۷. مقادیر R Square و communality

مؤلفه	مشارکت	مدیریتی	قدمت	عدالت	شغل	سرمایه‌گذاری	زیرساخت	درآمد	خودکفایی	بصری	خصوصی	بازآفرینی	امنیت	اشتغال
R Square	۰/۷۹۵	۰/۷۲۷	۰/۸۳۷	۰/۴۵۸	۰/۷۳۸	۰/۷۶۷	۰/۸۲۹	۰/۵۹۴	۰/۵۰۸	۰/۶۶۵	۰/۷۰۲	۰/۴۴۲	۰/۷۱۵	۰/۷۸۳
COMU	۰/۸۲۰	۰/۶۶۹	۰/۷۹۵	۰/۷۵۰	۰/۶۹۳	۰/۶۹۹	۰/۷۶۹	۰/۶۹۶	۰/۶۴۹	۰/۶۶۳	۰/۶۴۹	۰/۷۶۹	۰/۷۸۲	۰/۷۴۰

با استفاده از جدول مقادیر موردنیاز را محاسبه و در فرمول قرار می‌دهیم که نتیجه به شرح ذیل به دست می‌آید:

$$\text{GoF} = \sqrt{0.683 * 0.728} = 0.705$$

که عدد به‌دست‌آمده (GOF=0/705) برازش مدل است. و با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از دو آزمون فوق نتیجه می‌گیریم که برازش کلی مدل در حد بسیار قوی بوده و مورد تأیید است.

نتیجه‌گیری

مقوله تجدید حیات شهری امری است که در دوران پسامدرن به‌شدت موردتوجه قرار گرفته است. بررسی کنشگرهای گوناگون تجدید حیات، نظیر اقتصاد، فرهنگ، مسکن و غیره موضوع بسیاری از پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه است. تجدید حیات مبتنی بر فرهنگ که یکی از رایج‌ترین رویکردهای تجدید حیات در جوامع امروزی است، طیف وسیعی از اقدامات و فعالیت‌ها را دربرمی‌گیرد. از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به ایجاد موزه محله‌ها اشاره کرد بسیاری از مکان‌های با هویت تاریخی فرهنگی که به دلایل گوناگون دچار کم‌توجهی و فرسودگی شده‌اند، می‌توانند مخاطب تشکیل موزه محله در شهرها قرار گیرند. یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین مزیت شهرهای مهم دنیا، بناها و آثار تاریخی آن‌هاست. شهر موزه‌ها علاوه بر این که در دل خود پایگاه‌های ارزشمندی از نظر فرهنگ ملی و محلی هستند، مجموعه‌های قدرتمندی برای تولید ثروت و آورده‌های مالی هم محسوب

می‌شوند که می‌توان با برنامه‌ریزی و احیاء دوباره مناطق قدیمی شهرها باعث توسعه محله موردنظر و بهبود وضعیت اقتصادی گردید. در پژوهش حاضر که هدف آن ارائه الگوی موزه محله در بافت‌های تاریخی شهرها، نمونه موردی منطقه ۱۲ شهر تهران بوده در ابتدا ضمن بررسی وضع موجود در این منطقه مسائل و مشکلات موجود در محله که شامل: مشکلات اجتماعی، فرسودگی بافت، ناپایداری کالبدی، میزان کم برخورداری از خدمات شهری، کیفیت پایین زندگی و امنیت مورد تحلیل قرار گرفت. پس از مصاحبه عمیق با خبرگان ابعاد، مؤلفه و شاخص‌های پژوهش استخراج و پرسش‌نامه تهیه گردید و پس از تحلیل پرسش‌نامه با استفاده از نرم‌افزارهای ذکرشده نتایج زیر حاصل گردید:

۱- بعد اقتصادی با ضریب تأثیر ۰/۷۹۹ بیشترین تأثیر را در ابعاد موزه محله دارد.

۲- بعد اجتماعی با ضریب تأثیر ۰/۸۱۶ بیشترین تأثیر را در ابعاد بافت تاریخی دارد.

۳- مؤلفه‌های قدمت، زیرساخت و شغل به ترتیب با ضریب تأثیر ۰/۸۳۷، ۰/۸۲۹، ۰/۷۳۸ بیشترین تأثیر را در مؤلفه‌های موزه محله را نشان داده‌اند.

۴- مؤلفه‌های مشارکت، اشتغال و سرمایه‌گذاری به ترتیب با ضریب تأثیر ۰/۷۹۵، ۰/۷۸۳، ۰/۷۶۷ بیشترین تأثیرپذیری در مؤلفه‌های بافت تاریخی را نشان می‌دهند.

۵- شاخص‌های وضعیت فرسودگی، زیرساخت فرهنگی، زیرساخت خدماتی به ترتیب با ضریب تأثیر ۰/۹۲۰، ۰/۹۱۵، ۰/۹۰۴ بیشترین تأثیر را در شاخص‌های موزه محله را نشان می‌دهند.

۶- شاخص‌های مشارکت در بهبود وضعیت اقتصادی، مشارکت در اداره محله، توانمندسازی ساکنان به ترتیب با ضریب ۰/۹۴۰، ۰/۹۲۸، ۰/۹۲۰ بیشترین تأثیر را در شاخص‌های بافت تاریخی نشان می‌دهند.

بنا بر موارد یادشده و نتایج حاصل از پژوهش با تبدیل بافت‌های تاریخی در منطقه ۱۲ شهر تهران به موزه محله با استفاده از ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های به‌دست‌آمده می‌توان مناطق تاریخی را حفظ، هویت محله‌ای را تقویت و رونق اقتصادی را به محله بازگرداند.

کاترین نیگاز و آنا پارا در طرح تحقیقاتی در سال ۲۰۱۴ به بررسی تأثیر موزه محله به‌عنوان عاملی مناسب و سرعت بخش به توسعه منطقه‌ای پرداخته‌اند که نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش با پژوهش حاضر مبنی بر توسعه اقتصادی محله یکسان می‌باشد.

هنری جورجیس در سال ۲۰۰۹ با مقاله‌ای تحت عنوان بررسی معنی و مفاهیم موزه محله پرداخته است که در نتایج حاصله در بسیاری از موارد با تحقیق حاضر مطابق داشته اما در خصوص شاخص‌های به‌دست‌آمده در پژوهش حاضر تعداد دو شاخص زیرساخت و خودکفایی مزید گردیدند.

تسلیمی در سال در مقاله‌ای ۱۳۹۵ در خصوص برنامه‌ریزی و ساماندهی بافت‌های باارزش تاریخی در ایجاد موزه محله علی‌قلی آقا با پرداخته که نتایج به‌دست‌آمده در خصوص برنامه‌ریزی در ساماندهی بافت‌های باارزش با نتایج پژوهش حاضر در خصوص استفاده از شرایط اقتصادی بافت‌های تاریخی متفاوت است.

مسعود و دیگران در مقاله‌ای در سال ۱۳۹۴ در خصوص دستیابی به شاخص‌های کیفی برای الگوگیری از منظر بافت‌های تاریخی در توسعه‌های پیرامون؛ نمونه موردی محله علی‌قلی‌آقا پرداختند که نتایج حاصله در خصوص بعد فیزیکی در پژوهش حاضر لحاظ گردیده است.

پیشنهادها

۱- تبدیل منطقه ۱۲ شهر تهران به قطب گردشگری شهری با توجه به توان تاریخی و فرهنگی منطقه.

- ۲- ارائه تسهیلات به ساکنان در راستای بهسازی بافت تاریخی منطقه ۱۲ شهر تهران با ایجاد تنفس در بازپرداخت اقساط.
- ۳- برقراری امنیت در مناطق بافت‌های تاریخی با استفاده از مشارکت شهروندان منطقه ۱۲ شهر تهران.
- ۴- تبدیل منطقه ۱۲ به منطقه‌ای جهت زیست‌شانه شهر تهران با بهره‌برداری از توان تاریخی، فرهنگی، اقتصادی.
- ۶- پیاده‌راه‌سازی در مناطق مختلف تاریخی در راستای رشد هوشمند منطقه ۱۲ شهر تهران.
- ۷- توسعه مناطق خالی در منطقه ۱۲ شهر تهران با تأکید بر توسعه میان‌افزا در نواحی مختلف.
- ۸- تشویق سرمایه‌گذاران بخش خصوصی با ارائه امکانات لازم جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری منطقه ۱۲.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- (۱) اسدی پیمان، زهرا؛ توکلی نیا، جمیله؛ رضویان، محمدتقی؛ قورچی، مرتضی (۱۳۹۹) تحلیل عوامل کلیدی کاهش کیفیت زندگی در پیرامون مناطق تجاری مطالعه موردی: منطقه ۱۲ تهران، فصلنامه شهر پایدار، دوره ۳، شماره ۲، صص. ۳۰-۱۷.
- (۲) تسلیمی، شیما (۱۳۹۵) برنامه‌ریزی و ساماندهی محلات با ارزش تاریخی در جهت ایجاد موزه محله مطالعه موردی: محله علی‌قلی‌آقا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، به راهنمایی آریتا رجبی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات مرکزی.
- (۳) حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۹۱) مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، چاپ یازدهم، تهران: انتشارات سمت.
- (۴) حکمت نیا، حسن و موسوی، میرنجف (۱۳۹۰) کاربرد مدل در جغرافیا، چاپ اول، تهران: انتشارات علم نوین.
- (۵) حاتمی‌نژاد، حسین؛ رحیمی، محسن (۱۳۹۵) بررسی تأثیر گردشگری بر اقتصاد شهری، همایش ملی جغرافیا گردشگری و توسعه پایدار، تهران، صص. ۱۲۹-۱۱۳.
- (۶) حبیبی، کیومرث؛ پوراحمد، احمد؛ مشکینی، ابوالفضل (۱۳۹۲) بهسازی و نوسازی بافت‌های کهن شهری، چاپ اول، سنندج: انتشارات دانشگاه کردستان.
- (۷) زاهدی، شیرین (۱۳۸۸) مسیرهای پیاده (تاریخی-فرهنگی) گردشگری شیراز و توانمندسازی جوامع، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری، به راهنمایی حسین امانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران.
- (۸) رجبی، آریتا (۱۳۹۶) تهران نگین ایران، چاپ اول، تهران: انتشارات هنر سرای گویا.
- (۹) رجبی، آریتا (۱۳۹۷) شهرگردشگر (شهر گردشگر محور)، چاپ اول، تهران: انتشارات مهکامه.
- (۱۰) قرخلو، محمد (۱۳۹۴) جغرافیای جهانگردی و برنامه‌ریزی اوقات فراغت، چاپ اول، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- (۱۱) کیانپور، مسلم (۱۳۹۳) نقش باززنده‌سازی خانه‌های تاریخی در فرایند بازاریابی بافت‌های شهری نمونه موردی: خانه تاریخی کیانپور در مرکز محله علیقلی‌آقا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد شهرسازی، به راهنمایی محمدمنصور فلام‌کی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- (۱۲) کلانتری حسین، پوراحمد، احمد (۱۳۹۴) فنون و تجارب برنامه‌ریزی مرمت بافت تاریخی شهرها، چاپ اول، تهران: انتشارات رامان سخن.
- (۱۳) گودرزی، غزاله؛ بهزادفر، مصطفی؛ زیاری، یوسفعلی (۱۳۹۸) واکاوای اثر تغییرات کالبدی بافت تاریخی بر حافظه تاریخی شهروندان مطالعه موردی: محور پانزده خرداد تهران، فصلنامه شهر پایدار، دوره ۲، شماره ۲، صص. ۶۹-۵۳.
- (۱۴) ملاصالحی، حسین (۱۳۹۳) موزه وجهی از رویکرد و تحول بنیادین نظام معرفتی جدید، مجله موزه‌ها، ویژه‌نامه موزه در هزاره سوم، صص. ۵۰-۳۶.
- (۱۵) مسعود، محمد؛ مدنی، فروغ؛ تدین، بهاره (۱۳۹۲) دستیابی به شاخص‌های کیفی برای الگوگیری از منظر بافت‌های تاریخی در توسعه‌های پیرامون نمونه مطالعاتی محله علی‌قلی‌آقا در اصفهان، فصلنامه برنامه‌ریزی فضایی، دوره ۳، شماره ۴، صص. ۳۶-۱۹.

۱۶) مشهدی زاده دهقانی، علی اصغر (۱۳۹۳) ساماندهی و توانمندسازی محلات نابسامان با رویکرد ارزش‌گرایی فصلنامه هفت شهر، دوره ۴، شماره ۴۵ و ۴۶، صص. ۷۱-۵۲.

۱۷) نوربرگ، کریستین (۱۳۹۵) روح مکان به سوی پدیدارشناسی، ترجمه محمدرضا شیرازی چاپ تهران: انتشارات رخداد نو.

۱۸) نجفی، زهرا (۱۳۸۸) برنامه‌ریزی کریدور گردشگری-جغرافیایی شهرری با تأکید بر جاذبه‌های فرهنگی تاریخی تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری به راهنمایی کرامت‌الله زیاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران.

- 19) Asadi, Peyman. & Tavakolinia, Zahra. & Rezvanian, Mohamadtaghi. & Ghoorchi, Morteza. (2020) Analysis of Key Factors Reducing the Quality of Life around Commercial Areas (Case Study: Tehran 12 District), Journal of Sustainable city, Vol.3, No.2, pp. 17-30. [in Persian].
- 20) Carmona, Matthew. & Tiesdell, Steve. (2014) Urban design reader, Architectural publisher New York.
- 21) Georges Henri Riviera. (2009) The ecomuseum an-evaluative definition Article, museum international online journal, Vol.37, No.4, pp.180-183.
- 22) Gharakhlo, Mohamad. (2015) Geography of tourism and leisure time planning, edition 1, publisher Jahad Daneshgahi Tehran. [in Persian].
- 23) Godarzi, Ghazaleh. & Behzadfar, Mostafa. & Ziari, yosefali. (2019) Analysis of the effect of physical changes in the historical contest of the historical memory of citizens (case study: Axis of 15 Khordad, Tehran), Journal of sustainable city, Vol.2, No.2, pp.53-69. [in Persian].
- 24) Habibi, kiumars. & Poorahmad, Ahmad. & meshkini, abolfazl. (2014) Improvement and renovation of old urban textures, edition 1, publisher entekhab kordestan. [in Persian].
- 25) Hafeznia, Mohamadreza. (2014) An introduction to the research method in humanities, edition 11, publisher Samt Tehran. [in Persian].
- 26) Hatamnejad, Hosein. & Rahimi, Mohsen. (2017) Investigating the impact of Tourism and the urban economy, National conference on geographi, tourism and sustainable development, Tehran, pp.113-129. [in Persian].
- 27) Hekmatnia, Hasan. & mosavi, mirnajaf. (2013) Application of model in geography, edition 1, publisher Elme novin Tehran. [in Persian].
- 28) Kalantari, Hosein. & Poorahmad, Ahmad. (2015) Techniques and experiences of planning restoration of the historical contest of cities, edition 1, publisher Ramansokhan Tehran. [in Persian].
- 29) kianpoor, Moslem. (2014) The role of revitalization of historical houses in the process of recreating urban textures (case study: Kianpoor historical houses in Aligholiagha neighbourhood), Master thesis in urbanization, Assistant professor: Falamaki mohamad Mansour, Art and architecture branch, Islamic Azad University. [in Persian].
- 30) Laishun, An. & Aage Gjestrum, john. (2001) The ecomuseum in theory and practice the first Chinese ecomuseum established, journal of nordisk museology, Vol.99, No.2, pp.65-86.
- 31) Mashhadizadeh Dehaghani, Ali asghar. (2014) Organizing and improving unhealthy neighborhoods with a value-oriented approach, journal of seven cities, Vol.4, No.45, pp.52-77. [in Persian].
- 32) Masuod, Mohamad. & Madani, Forogh. & Tadayon, Bahareh. (2013) Achieving qualitative indicators to model landscapes of historical contexts in surrounding developments (case study: Aligholiagha neighborhood in Esfahan), journal of spatial planning, Vol.3, No.4, pp.19-36. [in Persian].
- 33) Mollasalehi, Hosein. (2014) museum, a facet of the approach and fundamental transformation of the new epistemological system, journal of museum, special issue of the museum in the third millennium, pp.36-50. [in Persian].
- 34) Najafi, Zahra (2009) planning the tourism-geographical corridor of shahrriy with emphasis on historical and cultural attractions of Tehran, master thesis in geography and tourism planning, assistant professor: Keramatolah Ziari, science and research branch Islamic Azad University. [in Persian].

- 35) Negacz, Katarzyna. & para, Anna. (2014) The ecomuseum as a sustainable product and an accelerator of regional development: the case of the Subcarpathian province, *Economic and Environmental Studies*, Vol.14, No.1, pp. 51-73.
- 36) Noremberg, Christian. (2016) the spirit of the place towards phenomenology, translated by Mohamadreza Shirazi, edition 1, publisher Rokhdadeno Tehran. [in Persian].
- 37) Ohara, Kazuoki. (1998) The image of 'Ecomuseum' in Japan, *Yokohama National University*, Vol.25, No.12, pp.26-27.
- 38) Rajabi, Azita. (2017) *Tehran the Jowls of Iran*, edition 1, publisher Honarsara Goya Tehran. [in Persian].
- 39) Rajabi, Azita. (2018) *Tourist city (tourist-centered city)*, edition 1, publisher Mahkameh Tehran. [in Persian].
- 40) Scott, Noel. & Cooper, Chris. (2010) Innovation for sustainable urban tourism: Some thoughts on best practice, *Rivista De Administracao Publica (RAP)*, Vol.44, No.5, pp. 171-190.
- 41) Sharma, K.K. (2005) *Tourism & Development*, Sarup and Sons publishers (P) LTD, New Delhi, India.
- 42) Shaw, Gareth & Williams, M.Allan (2004) *Tourism & Tourism spaces*. SAGE publication LTD, London & New Delhi.
- 43) Taslimi, Shima. (2017) *Planning and organizing valuable historical sites in order to create a neighborhood museum (case study: Ali gholi agha neighborhood)*, master thesis in geography and urban planning, assistant professor: Azita Rajabi, science and research branch, Islamic Azad University. [in Persian].
- 44) Tenenhouse, Michel. & Amato, Silvano. & Esposito Vinzi, Vincenzo. (2004) A global Goodness-of-fit index for PLS structural equation modeling. In proceeding of the XLII SIS Scientific Meeting, Vol.1, pp. 739-742.
- 45) Zahedi, Shirin. (2009) *tourism sidewalkers (historical-cultural) of Shiraz and community improvement*, Master thesis in geography and urban planning, Assistant professor: Hosien Amani, science and research branch, Islamic Azad University. [in Persian].